

Respons op het voorstel tot wet invoering leerrecht

De achtergrond van deze respons is de volgende. Mijn bedrijf, Van Zuidam Onderwijsdiensten, voorziet gezinnen die zich op vrijstelling van de inschrijf- en/of bezoekplicht willen beroepen, van hulp.

Met de goede bedoelingen van dit wetsvoorstel, het verzekeren van het recht op onderwijs van zo veel mogelijk jongeren, ben ik het zeker eens. Het centrale probleem is dat de Leerplichtwet voor voltijds leerplichtige jongeren slechts voorziet in een schoolplicht en dat andere vormen van onderwijs zoals die door ouders zelf gegeven en verzorgd worden niet realistisch worden benaderd en erkend als een vorm van vervulling van het recht op onderwijs. Daar moet allereerst wat aan worden gedaan.

Waar dat niet gebeurt werken wetswijzigingen zoals hier voorgesteld, slechts averechts. De constructieve inbreng van ouders in de vervulling van het recht op onderwijs van hun kinderen worden in de Leerplichtwet principieel gewantrouwd en gediskwalificeerd. Een vergelijking met de toeslagenaffaire en met excessen in de jeugdzorg in verplicht kader is hier zeker op zijn plaats. Deze houding van wantrouwen spreekt uit de impliciete vooraanname in dit wetsvoorstel, dat alleen schoolinschrijving de volledige ontplooiing van talenten en persoonlijkheid zou kunnen bewerkstelligen.

Het aantal beroepen op artikel 5.a -- niet te verwarren met artikel 5a Lpw, dat gaat over kinderen in reizende en trekkende gezinnen -- is naar ik sterk vermoed zo zeer gestegen vanaf 2006 tot 2019 zoals de MvT opmerkt, omdat in de bevolking de mate van besef is gestegen dat door ouders zelf verzorgd en niet aan een school gebonden thuisonderwijs een succesvolle ontwikkeling kan bewerkstelligen, en dat ouders daarvoor geen pedagogische opleiding hoeven te hebben doorlopen.

Instrumenteel hierbij zijn bereidheid van de ouder tot voldoende persoonlijke aandacht, nabijheid en begrip voor het kind, iets wat in de regel alleen ouders in die mate kunnen opbrengen, die hier welbewust voor kiezen en weten dat die keuze goed kan uitwerken.

Een en ander is gebleken uit wetenschappelijk onderzoek naar zelfverkozen thuisonderwijs in binnen- en buitenland. Ik geef hier wat links naar enkele Nederlandstalige overzichtsartikelen, die deels verschenen kort voordat het aantal 5.a-vrijstellingen structureel begon te stijgen:

- <https://thuisonderwijs.net/de-effectiviteit-van-thuisonderwijs-een-overzicht-van-onderzoeksresultaten-henk-blok/>
- <https://thuisonderwijs.net/is-school-echt-zo-belangrijk-voor-de-sociaal-emotionele-ontwikkeling/>
- Blok, Henk; Sperling, Joke: Thuisonderwijs in Nederland en Vlaanderen: een review. Pedagogiek, volume 32 (2012), issue 3, pp. 234 - 250. Op te halen via: <http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/259336>

Deze voortgeschreden inzichten verklaren waarom niet alleen het aantal vrijstellingen op grond van 5.a Lpw is blijven stijgen, en ook van de vrijstelling wegens richtingbezwaren, artikel 5.b Lpw.

Ouders komen er simpelweg achter dat zij het zelf ook kunnen, en vaak met minder stress en zorgen dan wanneer zij steeds weer de situatie van hun kind aan deze en gene leerplichtambtenaar en deskundige moeten uitleggen. Om van de kosten van dergelijke procedures voor ouders en voor de samenleving maar te zwijgen.

Totdat de wet de besef gaat bevatten dat de vervulling van het recht op onderwijs van jongeren naar keuze van de ouders effectief kan plaatsvinden middels buitenschools, door

ouders zelf verzorgd (en betaald) onderwijs, zal de Leerplichtwet 1969 altijd grote lacunes blijven bevatten en zal de handhaving daarvan altijd weer voor situaties blijven zorgen waarin handhaving van schoolonderwijs uiteindelijk niet in het belang van het kind is.

Nu even concreet over de voorgestelde wettekswijzigingen.

Met het voorstel tot wijziging van artikel 7 Lpw ben ik het eens. Dit zou de procedure tot vrijstelling van kinderen vereenvoudigen. Ik stel daarbij wel voor dat de gemeente net als nu een arts, pedagoog of psycholoog aanwijst in gevallen waarin ouders niet zelf een verklaring van een arts, psycholoog of (ortho)pedagoog aan kunnen doen leveren. Vaak zijn ouders financieel niet in staat om tijdig een dergelijke deskundige in te schakelen.

De voorgestelde tekst van artikel 5.a zal daarentegen vele jongeren en hun ouders juridisch tussen wal en schip doen belanden. De tekst impliceert namelijk dat elke vorm van ontwikkeling van persoonlijkheid en talenten slechts middels schoolonderwijs kan plaatsvinden. Deze aannahme is onrealistisch en mag onderhand wetenschappelijk weerlegd heten, gezien de consensus die in de afgelopen 20 jaar internationaal uit empirisch onderzoek is ontstaan, dat ouders die dat willen ook zonder school succesvol onderwijs kunnen (doen) geven.

Ik voel wel mee met de wens om de tekst in artikel 29 IVRK letterlijk in de wet op te nemen en stel dan ook ten minste voor artikel 5.a te wijzigen als volgt: "de jongere op lichamelijke of psychische gronden niet in staat is en zal zijn tot de ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens middels plaatsing op enige school;"

Op deze wijze zal het aantal vrijstellingen op grond van artikel 5.a Lpw wellicht niet dalen, maar dat lijkt me ook niet een geldig hoofddoel; dat moet zijn als artikel 29 IVRK het verwoordt: de zo volledig mogelijke ontplooiing van de talenten en persoonlijkheid van elke jongere. Schoolplaatsing is een middel, geen doel op zich. Laten wij dat nooit vergeten.

Van Zuidam Onderwijsdiensten